

функціонування й розвитку підприємства як цілісної системи при змінному зовнішньому середовищі.

Вивчення проблематики питання ефективності дозволяє зробити висновок, що і на сьогоднішній день існує ряд питань теорії, методології оцінки, аналізу ефективності. Крім того, складність та багатовимірність цього поняття сприяє продовженню досліджень в умовах науково-технічного, економічного та соціального розвитку економічної системи країни.

Література:

1. Гросул В.А., Аванесова Н.Е. Концепція стейкхолдерів в системі оцінки ефективності функціонування підприємства // [електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VZhDU/2010_2/46.pdf

УДК 330.83

Мариненко Н. Ю.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

**УКРАЇНСЬКІ РЕФОРМИ У СВІТЛІ НЕОКОНСЕРВАТИВНОЇ
ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ**

Marynenko N. Yu.

**THE UKRAINIAN REFORMS UNDER NEOCONSERVATIVE ECONOMIC
POLICY**

Проголошення незалежності української держави вимагало якісно нової парадигми, нової орієнтації у дослідженнях проблем соціально-економічного розвитку, що потребувало часу для накопичення необхідної інформації, її осмислення та формулювання перших рекомендацій для політиків та урядовців. Міжнародні фінансові інститути – Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, через інститути іноземних радників-консультантів, через їхню програму “шокової терапії” принесли в економічну політику України парадигму неоконсерватизму як основної економічної теорії.

При реалізації неоконсервативної економічної політики були протиріччя та непослідовність, які виявлялись у тому, що як у вищих ешелонах української влади, так і серед науковців, особливо в перші роки після здобуття незалежності, було чимало противників і критиків ринкових перетворень. Основними їхніми аргументами у відстоюванні власної позиції були: існування протекціонізму в індустріальних країнах стосовно країн, що розвиваються; негативні соціальні наслідки прийнятих програм структурної перебудови і їхній вплив у подальшому на “Вашингтонський консенсус”, від якого слід відмовитися; постійні міжнародні фінансові кризи, які пов’язують із лібералізацією міжнародного руху капіталів. Однак з точки зору неоконсерваторів, перші п’ять принципів “Вашингтонського консенсусу” є основою забезпечення макроекономічної стабільності, без їхнього дотримання

у віддаленій перспективі функціонування ринкового господарства неможливе. Ігнорування ними в Україні призвело до нагромадження заборгованості, долати яку доводиться за допомогою МВФ і Світового банку.

Критики “Вашингтонського консенсусу” спирались на факти “провалів” ринку в країнах, що розвиваються. До найбільших недоліків ринкового господарства відносять, насамперед, його неможливість боротися з бідністю, оскільки поглиблюється нерівномірність розподілу доходів між окремими групами населення. Доктрина “Вашингтонського консенсусу”, на думку Р. Кучукова й А. Савки, “мала на меті забезпечення не економічного зростання, а позицій міжнародного фінансового і торговельного капіталу, зацікавленого в установленні контролю над ринками країн, які проводили реформи” [1, с. 18]. В. Найдьонов і А. Сменковський стверджували, що “монетаризм через міжнародні фінансові організації став використовуватися як метод придушення й утримання у стані відсталості “периферійних” економік шляхом нав’язування їм відповідного набору економічних рецептів” [2, с. 323]. Вищезгадані вчені зазначали також, що “монетаристська ліберальна й антиінфляційна політика насправді підштовхує інфляцію й сприяє розгулу криміналітету” [2, с. 179].

Щодо криз, то серед економістів, у тому числі й прихильників монетаризму, існує досить одностайна думка відносно того, що лібералізацію міжнародного руху капіталу в країнах, що розвиваються, потрібно дуже ретельно готувати. Зокрема в Україні лібералізація проходила до того, як були створені достатні передумови. У першу чергу мова йде про розвиток власного фінансового сектора.

Трансформаційні процеси й економічні перетворення в економіці України призвели до активізації великої кількості чинників, що впливають на очікування, підвищують їхню чутливість і динамізм. Це вимагало від заходів макроекономічної політики більшої гнучкості, а від її аналітичної бази – адекватнішого відображення реальних економічних процесів, причому надмірна кількість цілей і завдань макроекономічної політики спричиняє велику кількість невирішених проблем. Серед них є проблема дієвості окремих важелів впливу на макроекономічну ситуацію, а також невизначеність впливу заходів уряду на цільові показники. Надзвичайно актуальною проблемою для країни впродовж останніх років стала неузгодженість засобів макроекономічної політики, їхня внутрішня суперечливість і непослідовність у застосуванні.

У 2000 році М. Павловський виступив з різкою критикою реалізації урядами України на шляху реформ основних положень неоконсерватизму [3]. Він наголошував, що за період з 1991 до 1999 року Україна втратила понад 74% свого економічного потенціалу (за 4 роки Другої світової війни Україна втратила близько 40% економічного потенціалу) [4], у важкому стані опинилося багато галузей промисловості (легка промисловість скоротилась у 8, електронна – у понад 100 разів). Високий рівень безробіття (разом із прихованим до 40% у 2000 році) спричинив міграцію робочої сили і декваліфікацію тієї її частини, що залишилася в Україні.

Аналіз економічної політики урядів України (в тому числі найбільш

успішної програми уряду В. А. Ющенко “Реформи заради добробуту” (2000 р.) дозволяє зробити висновок, що вони впродовж 18 років незалежності України дотримуються монетаристської концепції. За 19 років в Україні змінилося 18 урядів і було прийнято парламентом 14 програм їхньої діяльності. Кожна наступна команда декларувала проведення глибоких економічних реформ, створення соціально орієнтованої ринкової економіки, підвищення добробуту народу. Фактично перші дев'ять урядів України працювали в умовах економічного спаду, високого рівня інфляції, прогресуючого зубожіння людей. І тільки з 2000 р. економіка України почала виходити на позитивний показник реального ВВП і прийнятний для розвитку економіки рівень інфляції. Основне завдання наступних урядів полягало у тому, щоб розробити й реалізувати програми, які б дозволили забезпечити стійкий розвиток економіки України, перейти від парадигми падіння до поступового зростання, на базі якого вирішувати найгостріші соціально-економічні питання. Але, на жаль, весь період незалежності економіка перебувала в умовах перманентних реформ, так і не вийшовши на рівень основних макроекономічних показників 1990 р. Основною причиною такого стану є політична нестабільність і відсутність наукового обґрунтування економічної політики.

Аналіз урядових програм (жодна з них так і не була повністю виконана) показує, що в них практично відсутні основні макроекономічні показники, які характеризують стан і тенденції розвитку української економіки [5]. Зокрема, у програмі уряду Ю. В. Тимошенко “Український прорив – для людей, а не політиків” близько 60% всієї програми – це заходи щодо зміни правового поля країни. Планувалося підготувати близько 100 нових проектів законів, 12 нових редакцій чинних законів, а також внести зміни до 92 законів. У програмі викладено 19 стратегічних напрямків прориву в економіці, що нереально як з точки зору ресурсних можливостей, так і часу для їхньої реалізації.

Дотримання рекомендацій провідними країнами світу, заснованих на неоконсервативних принципах регулювання економіки (проведення грошової реформи, стримування грошової маси, прийняття збалансованого бюджету, утримування інфляції на гранично допустимому рівні, закладання основ податкової політики, проведення приватизації, особливо перехід від сертифікатної до грошової, скорочення видатків державного бюджету, проведення інвестиційно-інноваційної політики тощо) дало можливість досягти успіхів у подоланні криз і перейти до поступового економічного зростання.

Аналіз умов, принципів і підходів у діяльності урядів України щодо визначення цілей, етапів, механізмів та інструментів організації й проведення ринкових перетворень дає можливість стверджувати про наявність фундаментальних методологічних прорахунків в оцінюванні реальної ситуації та основних важелів реформ при започаткуванні реформаторських дій; відсутність науково обґрунтованої моделі та програми здійснення реформ; неспроможність оперативно та гнучко застосовувати набутий іншими країнами позитивний досвід реформування суспільства; відсутність чіткого розуміння стратегічної мети переходу до якісно нової економічної системи.

Вихід із кризи й корінні перетворення економіки можливі й дають необхідний ефект лише за наявності науково-обґрунтованої програми, що відображає об'єктивні реалії та виклики часу.

Література:

1. Кучуков Р. Экономическая политика : институциональный подход / Р. Кучуков, А. Савка // Экономист. – 2004. – № 4. – С. 15–24.
2. Найденов В. С. Инфляция и монетаризм. Уроки антикризисной политики / В. С. Найденов, А. Ю. Сменковский. – Б. Ц. : БКФ, 2003. – 325 с.
3. Павловський М. А. Макроекономіка перехідного періоду : Український контекст / М. А. Павловський. – К. : Техніка, 1999. – 336 с.
4. Павловський М.А. Шлях України/М.А.Павловський. – К.:Техніка,1996.–152с.
5. Симоненко В. Прорив у обрив. За якими показниками оцінюватиме результативність і ефективність діяльності уряду український народ? [Електронний ресурс] / В. Симоненко // День : щоденна українська газета. – 21 лютого 2008. – № 32. – Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/196865/>.

УДК: 330.837+330.4

Соколовський Д. Б., Соколовська О. В.

Інститут економіки промисловості НАН України

**ПРОБЛЕМА «РИНКОВИХ ОМАН» В МОДЕЛЯХ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ІНВЕТОРІВ У ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМАХ**

D. Sokolovskyi, O. Sokolovska

**THE «MARKET FALLACY» PROBLEM IN THE MODEL OF
OPERATIONING INVESTORS IN ECONOMIC SYSTEMS**

Розглядається модель прийняття рішень (поведінки) інвесторів, залежно від параметрів економічного середовища, в якому вони діють. Модель оперує з множиною економічних агентів – інвесторів, що діють в множині економічних систем. Економічна система характеризується інвестиційним кліматом тієї чи іншої сприятливості; економічним агентам – інвесторам притаманні параметри кваліфікації – продуктивності їхньої інвестиційної діяльності, віддачі на одиницю вкладених коштів. Поза тим агенти розрізняються за своїми когнітивними здібностями, що в контексті даного дослідження означає належність або до максимізаторів, або до сатисфакторів, а також за їхньою належністю до певної економіки (у значенні не резидентності, а функціонування в ній). Також в кожній економіці функціонує уряд, який установлює рівень податків, збирає їх і, можливо, витрачає частину зібраних коштів на покращення інвестиційного клімату.

Системи оподаткування доходів від капіталу є досить складними та різноманітними, причому основними тут вважаються оподаткування у джерела й оподаткування за принципом резидентності. Принцип «у джерела»